

EL 83% dels estudiants de Magisteri són noies.

Els (nous?) estudiants de Magisteri

Xavier Besalú

Al curs 1992/1993 es van introduir a la Universitat de Girona (UdG) els nous estudis de Magisteri propiciats per la nova Llei d'Educació aprovada l'any 1990 (1), que venien a substituir els anteriors, que dataven de l'any 1971. De les set especialitats possibles, el Departament d'Ensenyament va autoritzar que a Girona se'n poguessin cursar 5:

Infantil (llar d'infants i parvularis) i Primària, Educació Física, Música i Anglès, que preparen per poder treballar en centres de Primària (nens i nenes de 6 a 12 anys) (2). L'objecte d'aquest treball és el de descriure algunes de les característiques personals i acadèmiques dels estudiants d'aquestes noves titulacions i comprovar si aporten modificacions significatives a la clientela habitual de les antigues Escoles de Mestres. Per fer-ho

hem treballat amb una mostra significativa dels estudiants de la primera promoció, que van finalitzar els seus estudis l'any 1995, i l'hem contrastat amb mostres més petites de les promocions següents per tal de ponderar, si esqueia, els seus resultats (3).

Feminització

El 83% dels estudiants de Magisteri són noies, confirmant així una realitat que ja fa anys que es produeix: l'elevat grau de feminització tant dels estudiants com dels mestres en actiu. No ens trobem, per tant, davant d'una situació conjuntural, sinó que es tracta d'una tendència prou consolidada, que la implantació de les noves especialitats no ha aconseguit invertir.

De tota manera el grau de feminització varia considerablement segons la titulació de què es tracti: és màxima en els estudiants

d'Educació Infantil (el 100% gairebé en totes les promocions) i molt més matisada en els d'Educació Física (el 56,5% de noies i, fins i tot, en alguna promoció posterior hi ha més noies que noies). Les altres titulacions se situarien entre aquests dos extrems.

Aquests percentatges configuren un quadre que respon força a l'estereotip encunyat socialment: dues especialitats marcadament feminitzades (Infantil i Música), dues especialitats amb presència masculina prou significativa (Educació Física i Anglès) i una especialitat que se situa pràcticament en la mitjana aritmètica, Primària.

Procedència geogràfica

Els estudiants de Magisteri provenen en un 91% dels casos de les comarques de Girona. Del 9% restant, el 7,5% són de la comarca del Maresme i només l'1,5% són d'altres comarques de Catalunya. No ens ha d'estranyar gaire aquesta dada ja que, a Catalunya, es pot estudiar Magisteri a Tarragona, Lleida, Barcelona (2 universitats), Bellaterra i Vic, a part de Girona. L'àmbit d'influència de la UdG, per tant, pel que fa als estudis de Mestre, queda perfectament delimitat i no s'han d'esperar gaires canvis en el futur.

És interessant comparar la distribució d'aquests estudiants per comarques, amb les del conjunt dels estudiants de la UdG i amb les de la població total d'aquestes mateixes comarques. Els percentatges són els següents (4):

Comarques	Estudiants Magisteri (%)	Estudiants UdG (%)	Població Total (%)
Gironès	26,5	40,5	25,4
La Selva	21,5	9,9	19,3
Baix Empordà	16,0	10,4	17,7
Alt Empordà	14,5	10,3	17,9
Garrotxa	7,5	4,9	9,9
Pla de l'Estany	3,5	4,4	4,1
Ripollès	1,5	1,0	5,3
Cerdanya	0,0	0,3	1,9
Maresme	7,5	4,6	
Resta	1,5	13,3	

De la comparació entre els estudiants de Magisteri i els de tota la UdG se'n deriven diferències prou significatives. La més gran és la que fa referència al Gironès (un 14% més a la UdG que a Magisteri), però també superen el

10% de diferència els percentatges relatius a la Selva (11,6% més a Magisteri) i a la resta de Catalunya i de l'Estat (un 11,8% més a la UdG). Una primera conclusió és que la UdG recluta el seu

i altra dada contrasten amb el que es dona en els estudis de Mestre.

I si posem de costat les dades relatives als estudiants de Magisteri i de la UdG les referides a la població total de les comarques de Girona, trobem que la composició geogràfica de l'alumnat de Magisteri és enormement equilibrada en relació a la distribució comarcal de la població gironina. Les diferències en cap cas superen el 4%, i són les més grans les del Ripollès (3,8%) i l'Alt Empordà (3,4%). Aquest equilibri contrasta clarament amb la composició de l'alumnat de tota la UdG en què les diferències arriben al 15,1% en el cas del Gironès, però són també grans amb la Selva (9,4%), l'Alt i el Baix Empordà (7,6% i 7,3% respectivament).

Aquesta diferenciació en la procedència geogràfica entre els estudiants de Magisteri i la resta d'universitaris gironins no és un fet nou ni d'ara, més aviat és una constant que es repeteix. Un estudi de l'any 1975 (5), on es comparava la composició geogràfica dels

estudiants de Magisteri i de l'ara desaparegut Col·legi Universitari de Girona, arribava a unes conclusions pràcticament calcades. Alguns sociòlegs parlen de la «massiva presència rural» en els estudis de Magisteri. En el cas de Girona ben segur que hauríem de buscar un altre tipus d'explicacions...

L'accés als estudis

L'edat mitjana dels estudiants el curs que inicien els estudis de Magisteri és de 19,6 anys. Sabent que l'edat mínima per accedir-hi són els 18 anys, podem dir perfectament que es tracta, en general, d'un alumnat jove. Cal afegir-hi, però, que hi ha un 15,4% dels estudiants que inicien els seus estudis amb més de 20 anys. A més hi ha diferències significatives segons l'especialitat: mentre que a Primària, Música i Anglès els estudiants de 18-19 anys són més del 80%, a les altres dues, Infantil i Educació Física, no arriben al 60%.

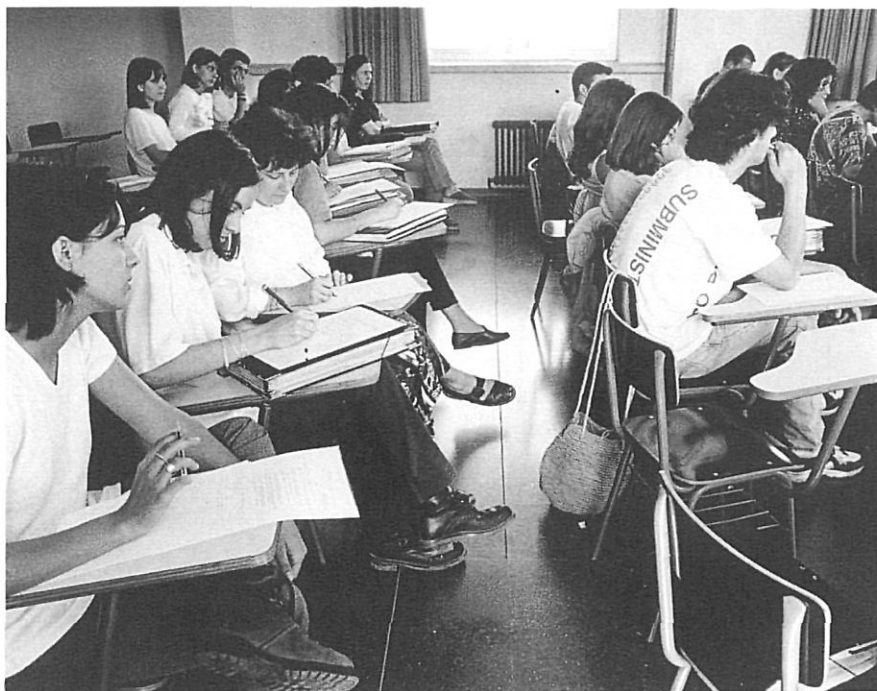
Es pot accedir als estudis de Magisteri a través de fórmules diferents. En el cas que ens ocupa, les dades són les següents:

Cou + Selectivitat	67,5%
Cou sense Selectivitat	0,0%
Formació Professional	17,0%
Proves majors de 25 anys . . .	1,5%
Altres carreres univ.	13,9%

Com es veu, la major part dels estudiants de Magisteri hi han accedit per la fórmula més corrent d'accés a la Universitat, el COU més Selectivitat. Tot i que, en teoria, es pot accedir als estudis de Mestre sense haver passat la Selectivitat, la realitat d'aquests darrers 4 anys mostra que cap estudiant de COU que no l'hagi superada ho ha aconseguit.

Els alumnes que tenen el títol de Formació Professional de segon grau tenen reservades per llei fins a un 30% de les places de Magisteri disponibles. Les dades mostren que aquests estudiants arriben a cobrir poc més de la meitat d'aquestes places. A través de les proves d'accés a la universitat per a més grans de 25 anys hi accedeix un nombre molt petit d'estudiants, tot i que aquest percentatge es manté amb petites variacions any rere any.

És significatiu, per altra banda, el nombre d'estudiants que cursen Magisteri i que havien començat, i alguns acabat, una altra carrera universitària

J. M. OLIVERAS

(el 13,9%). Alguns sostenen la hipòtesi que es tracta d'estudiants que han fracassat en carreres més difícils. Segons un estudi coordinat per E. Corominas (6), els estudis amb major nombre de suspesos són a Girona, de més a menys: Politècnica, Dret, Ciències, Empresarials, Magisteri, Lletres i Infermeria. Doncs bé, en el cas d'aquests alumnes, un 3,6% havien cursat alguna altra especialitat de Magisteri o bé Lletres i Infermeria (teòricament més fàcils d'aprovar) i un 10,3% havien començat carreres més difícils (d'entre ells, un 5,1% carreres de Ciències).

Pel que fa a l'ordre de preferència per estudiar Magisteri que havien manifestat aquests estudiants en fer la preinscripció universitària, les dades ens diuen que: un 83% ho van escollir en 1a opció, un 8% en 2a i la resta, un 9%, en d'altres opcions.

Aquests percentatges s'han anat mantenint aquests darrers anys, fins i tot amb lleugers augments pel que fa a la 1a opció. La gran majoria, doncs, dels estudiants han escollit de fer aquests estudis perquè hi tenen un interès explícit i preferent. Aquest fet contradiria l'opinió dels qui pensen que estudien Magisteri els qui no han trobat lloc en una altra carrera. Per altra banda és innegable que les noves especialitats han tingut una influència important en aquest fet, ja que estudis anteriors mostren que l'elecció en pri-

mera opció se situava entorn del 60%.

De tota manera aquest interès varia segons les especialitats. Així Magisteri és la primera opció per a un 96,7% dels estudiants de Primària, per a un 94,4% dels de Música i per a un 87,2% dels d'Infantil, tots ells per damunt de la mitjana. En canvi, els d'Anglès només ho trien en primera opció el 68,7% i els d'Educació Física el 62,5%. També hi ha diferències segons el sexe: Magisteri és la primera opció per a un 87% de les noies i només per un 60% dels nois.

L'explicació d'aquestes dades la trobem quan preguntem quina era la primera opció dels estudiants que no havien triat Magisteri en primer lloc. Les citades amb més freqüència són: l'Institut Nacional d'Educació Física (INEF), Traducció i Interpretació i Filologia Anglesa. És a dir, els estudis de Magisteri vindrien a ser succedanis d'altres estudis de la mateixa branca, però que ofereixen poques places i tenen un prestigi superior i que no es poden estudiar a Girona. Creiem que aquest és un fenomen que pot perdurar en el temps i que cal tenir en compte.

Repasant quina era la segona opció dels estudiants de Magisteri que l'havien triat en primer lloc, s'observa que una gran majoria hi havia posat altres especialitats de Magisteri o bé la mateixa en d'altres universitats catalanes, cosa que confirmaria la voluntarietat i fermesa de la seva decisió. Quan

s'esmenten altres carreres alternatives, les que hi apareixen amb més freqüència són: Psicologia, Filologia Catalana o Espanyola, Pedagogia i Història de l'Art. És a dir, de no haver pogut entrar a Magisteri, la majoria d'aquests estudiants estarien cursant altres carreres de la Facultat de Ciències de l'Educació o de Lletres, que, en aquest cas, vindrien a ser estudis substitutius dels de Magisteri, cosa que constitueix tota una novetat.

La història escolar dels estudiants de Magisteri

Els estudiants de Magisteri, en general, tenen una història escolar llarga, ja que van començar molt aviat a anar a escola, als tres anys i mig de mitjana. De fet, en un 20,5% dels casos van iniciar la seva escolarització abans dels 3 anys i només un 6% dels casos la van començar als 6 anys, en què ja és obligatòria.

Per tipus de centre, els estudiants de Magisteri van cursar els seus estudis reglats segons el que es veu en aquesta taula:

Tipus de centre	Parvul.	EGB	F. Profes.	Batx.	COU
Centres públics	40,5%	50,0%	62,5%	71,1%	82,8%
Centres privats	48,5%	44,0%	29,0%	28,8%	17,1%
C. públics/privats	5,0%	6,0%	—	—	—
Cap centre	6,0%	—	—	—	—

D'una primera lectura se'n desprèn que a mesura que augmenta l'edat dels escolars, s'incrementa el percentatge dels qui estudien en centres públics i disminueix el dels que ho fan en centres privats, de manera que la majoria dels alumnes han fet el Parvulari en centres privats i, en canvi, l'ensenyament secundari l'han cursat, en general, en centres públics. L'ensenyament primari se situaria entremig, amb una distribució pràcticament al 50%.

Les taxes tenen una correspondència certa amb les dades d'escolarització de les comarques de Girona (7), amb algunes variants que val la pena esmentar. En general, es pot dir que els estudiants de Magisteri presenten percentatges més elevats d'escolarització en centres privats que el conjunt dels alumnes no universitaris de les comarques de Girona en totes les etapes:

Tipus de centre	Parvul.	EGB	F. Profes.	Batx-COU
Centres públics	49,9%	68,3%	92,7%	77,0%
Centres privats	50,0%	31,6%	7,2%	22,9%

Les diferències percentuals més grans es donen en Formació Professional (hi ha un 30,2% més d'estudiants de Magisteri) i en l'EGB on la diferència és d'un 18,3%. En canvi, la diferència és d'un 9,4% en les llars d'infants i parvularis i entre un 4-6% a Batxiller-COU.

Els estudiants de Magisteri que han fet Formació Professional (un 17,5% del total) provenen majoritàriament de les branques Administrativa i de Llar d'Infants (un 46% cadascuna d'elles) i només un 8% de la branca Sanitària.

La majoria es matriculen a les especialitats d'Infantil, Primària i Educació Física (percentatges propers al 20% del total), mentre que són pocs els que ho fan a les de Música (11%) i Anglès (6%).

D'alumnes procedents de la branca Administrativa en trobem en totes cinc especialitats, en canvi, les de Llar d'Infants (són tot noies) es concentren en Infantil i Primària i les de Sanitària en Primària i Educació Física.

Pel que fa als estudiants de Magisteri que han fet el Batxiller i COU (un 81,5% del total) hem analitzat l'opció de COU escollida, tot i que es pot accedir als estudis de Magisteri des de qualsevol de les opcions, en igualtat de condicions:

Opció de COU	Percentatge d'alumnes
A. Científico-tecnològica	14,5%
B. Biosanitària	16,0%
C. Ciències Socials	38,0%
D. Humanístic-lingüística	31,5%

Tot i que, dins dels estudis universitaris, les especialitats de Magisteri s'encabeixen dins dels estudis d'humanitats, la major part dels estudiants s'adscriuen dins de les Ciències Socials. Sumant les dues opcions més de ciències i les dues més de lletres, hauríem de concloure que la major part

dels estudiants de Magisteri (un 69,5%) correspondrien a aquest segon àmbit.

De tota manera, i seguint amb aquesta classificació dual, la distribució segons el sexe i les especialitats de Magisteri ofereix algunes diferències significatives. Així, mentre que només un 26,6% de les noies han escollit l'opció A+B, els nois provenen majoritàriament (un 52,9%) d'aquesta opció. El decantament, doncs, cap a les Humanitats i les Ciències Socials dels estudiants de Magisteri seria un fenomen estretament lligat a la feminització d'aquests estudis. Es ratificaria, per altra banda, l'atribució sexuada dels estudis de lletres com a més propis de les noies i dels estudis de ciències com a més propis de nois.

Mirant aquestes dades segons l'especialitat, trobem que la majoria dels estudiants de Música han cursat les opcions (un 56,2%), mentre que només un 19,9% dels estudiants d'Anglès provenen d'aquesta mateixa opció. Els estudiants de les altres tres especialitats que han cursat l'opció A+B a COU se situen entorn del 25%. Tampoc és que ens semblin excessivament sorprenents aquestes dades: lògicament la gent que estudia anglès ha de tenir una certa predisposició lingüística i la gent que estudia música està ben a prop de les matemàtiques: vegeu Pitàgoras!

En relació a la història escolar dels estudiants de Magisteri tenim encara una altra dada que pot ser d'interès: la que fa referència a les repeticions de curs que s'han donat al llarg del seu itinerari escolar. Quants estudiants han hagut de repetir algun curs de Primària o de Secundària? Doncs exactament un 31%. I repartits de la manera següent:

<i>Etapa escolar</i>	<i>Percentatge d'alumnes</i>
EGB	3,6%
Formació Professional	0,7%
Batxillerat	11,7%
COU	14,7%

La primera observació és que la taxa d'estudiants que han tingut algun entrebanc en el seu itinerari escolar és prou considerable. Ens falten, però, dades d'estudiants d'altres carreres universitàries per poder treure alguna con-

J. M. OLIVERAS

clusió fiable. En canvi, no és gens estrany que el percentatge més elevat de repetidors es produeixi a COU, que és quan acaba l'Ensenyament Secundari i on l'existència de les proves de Selectivitat determina que, en alguns centres, els percentatges d'alumnes suspesos rondi el 50%.

Per sexe, ha repetit un 32,7% de les estudiants de Magisteri i un 20% dels nois.

També hi ha diferències segons l'especialitat. Les especialitats que estan per damunt de la mitjana són les d'Educació Física, Anglès i Infantil, mentre que les altres dues tenen percentatges més baixos: Primària el 19,3% i Música el 22,2%.

Formació, esport i lleure

Pel que fa a les qüestions lingüístiques, un estudi publicat recentment (8) ens diu que el 75,1% dels estudiants de Magisteri tenen el català com a llengua materna, un 16,6% el castellà, i un 6,7% totes dues. És interessant de comprovar, per altra banda, que més d'un 82% d'aquests estudiants diuen que en l'àmbit acadèmic solen utilitzar oralment i per escrit la llengua catalana i més d'un 12% el català i el castellà indistintament; i encara un 86% manifesten que la llengua que parlen habitualment és el català, mentre que un 14% parla normalment en castellà. Podem parlar, doncs, d'un alumnat amb

un grau molt elevat de catalanització.

Els estudiants de Magisteri, per altra banda, paral·lelament als seus estudis reglats, han participat o participen encara en moltes activitats formatives, esportives i de lleure. Per exemple, un 57,3% manifesten que, a part de les escoles i instituts, han estudiat idiomes, preferentment l'anglès, però també el francès i l'alemany. En aquest mateix terreny, l'estudi citat anteriorment mostra que un 52,65% dels estudiants de Magisteri parlen correctament l'anglès, un 28,7% el francès i un 2,6% l'alemany. Entre altres coses, aquestes dades certifiquen la pèrdua d'influència del francès en benefici de l'anglès.

Un 31,5% dels alumnes de Magisteri han seguit o segueixen encara estudis musicals, els uns oficialment a través del Conservatori, i d'altres extraoficialment; i un 20% manifesta que han fet o fan encara ballet clàssic o cursos de dansa. Un 23,5% s'han matriculat en cursos d'informàtica.

Pel que fa als esports, el percentatge d'estudiants que els practiquen o els han practicat de manera habitual és prou elevat; molts d'ells han participat o participen encara en competicions oficials. Els més freqüents són el bàsquet (un 20% del total), la gimnàstica (un 16%) i la natació (un 14%). Però hi ha percentatges significatius de gent que practiquen el patinatge, l'atletisme, el futbol (un 7,5%), el tennis i el

voleibol. En el cas que ens ocupa, el futbol no és pas l'esport rei.

Finalment, en relació a les activitats de lleure, un 38,2% dels estudiants diuen que han col·laborat o col·laboren encara amb moviments o organitzacions d'esplai: escoltisme, colònies, casals, etc. Un 10,5% han fet o fan encara teatre de manera regular. I un 9,5% manifesten que col·laboren amb la paròquia respectiva fent catequesi als infants.

Conclusions

A. Forner (9), que ha realitzat diverses investigacions sobre les característiques i condicions dels estudiants de Magisteri, assenjala que ha constatat «l'augment progressiu de la nota de tall per accedir a aquests estudis, i l'enorme quantitat d'estudiants que trien aquests estudis en primera opció». Diu també que les principals novetats aportades per les noves titulacions són «l'augment dels estudiants homes i de l'edat mitjana dels alumnes».

En termes generals, les dades que hem aportat vindrien a confirmar aquestes afirmacions. Potser caldria afegir-hi que hem constatat també l'existència d'un nombre important d'estudiants preocupats per la seva formació personal, paral·lelament als seus estudis oficials, especialment pel que fa referència als idiomes, a la música i la dansa, i als esports.

Hi ha, però, molts elements de continuïtat en relació als estudiants de Magisteri anteriors a aquests nous plans d'estudi. N'assenyalarem alguns:

- Les elevades taxes de feminització, especialment en algunes titulacions.

- La procedència geogràfica, que es reparteix d'una manera bastant equilibrada per totes les comarques de Girona.

- Un nombre significatiu d'estudiants que abans d'estudiar Magisteri havien començat altres estudis universitaris.

- Un nombre també significatiu d'estudiants que procedeixen de la Formació Professional, especialment de les branques Administrativa i Llar d'Infants.

- El fet que els estudiants procedents de COU pertanyin majoritàriament a les opcions de Ciències Socials i Humanitats.

- L'important nombre d'estudiants que col·laboren o que han col·laborat amb organitzacions d'esplai.

- L'elevat grau de catalanització dels estudiants de Magisteri.

Vet aquí, doncs, una radiografia, incompleta però real i significativa, dels futurs mestres.

Xavier Besalú és professor de la Facultat de Ciències de l'Educació (UdG).

Notes

- (1) Ens referim a la LOGSE (Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu), que s'anirà implantant progressivament fins a l'any 2000.
- (2) Les altres especialitats de Mestre, que, de moment, no es poden cursar a la UdG són les d'Educació Especial i Audició i Llenguatge.
- (3) Per a la promoció 1992/95 la mostra ha estat d'un 64% dels estudiants matriculats. Per a les tres promocions següents hem treballat amb mostres d'entre el 28% i el 32%.
- (4) Les dades relatives al conjunt dels estudiants de la UdG les hem extret del diari *El Punt* de Girona (14-I-93) i la població total de les comarques de l'Anuari de 1992 del mateix diari.
- (5) Aquest estudi fou dirigit per la professora Ma. Victòria Goñi i realitzat pels estudiants de Magisteri de l'especialitat de Ciències Socials.
- (6) COROMINAS, E. (1993), «Necessitats d'orientació educativa de la població estudiantil universitària de Girona».
- (7) Les dades d'escolarització a les comarques de Girona estan extretes de: «Estadística d'Ensenyament. Curs 1990-1991», publicada pel Departament d'Ensenyament el 1993.
- (8) CLARA, J.; CORNELLÀ, P.; MEDIR, R.M. (1995), «Avui alumnes, demà mestres». A la revista *Interaula* núm. 23.
- (9) FORNER, A. (1996), «El perfil de los nuevos maestros», a *Comunidad Escolar* (13 de març).

